

АНАЛІЗ ПІЛЬГ В ОПОДАТКУВАННІ ТОВАРІВ, ЩО ПЕРЕМІЩУЮТЬСЯ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН ГРОМАДЯНАМИ

ANALYSIS OF TAX BENEFITS COMMODITY, CROSSING THE CUSTOMS BORDER BY CITIZENS

Дорофєєва Л.М.,

кандидат юридичних наук, доцент юридичного факультету
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

У статті розглянута система пільг для громадян при переміщенні ними товарів через митний кордон без сплати податків. Вивчено європейську практику звільнення фізичних осіб від сплати митних платежів при переміщенні особистих речей через кордон. З урахуванням необхідності адаптації українського законодавства до європейських стандартів запропоновані зміни в частині обсягів неоподатковуваних товарів, дозволених для ввезення в Україну.

Ключові слова: порядок увезення, звільнення від оподаткування, правила переміщення товарів.

В статье рассмотрена система льгот для граждан при перемещении ими товаров через таможенную границу без уплаты налогов. Изучена европейская практика освобождения физических лиц от уплаты таможенных платежей при перемещении личных вещей через границу. С учетом необходимости адаптации украинского законодательства к европейским стандартам предложены изменения в части объемов необлагаемых налогами товаров, разрешенных для ввоза в Украину.

Ключевые слова: порядок ввоза, освобождение от налогообложения, правила перемещения товаров.

The article describes a system of benefits for citizens in the movement of goods across the customs border without paying taxes. Studied the European practice of liberation of individuals from customs duties when moving personal belongings across the border. Taking into account the need for adaptation of Ukrainian legislation to European standards, proposed changes in the volume of the non-taxable goods allowed for import to Ukraine.

Key words: order entry, exemption from taxation, rules for the movement of goods.

Актуальність теми. Митне законодавство всіх європейських країн передбачає спрощений порядок переміщення громадянами своїх речей через кордон. При цьому враховується можливість увезення певної кількості товарів зі звільненням від оподаткування.

Як правило, крім предметів особистого користування, призначених для задоволення виключно власних потреб, особі дозволяється мати при собі певну кількість товарів. Обсяги таких товарів визначаються національним законодавством країни й мають відмінності, які нам видаються суттєвими.

Мета статті полягає в проведенні аналізу системи пільг, які надаються європейськими країнами в разі переміщення товарів фізичними особами, та порівнянні з відповідними нормами українського законодавства. Для досягнення мети необхідно дослідити правила переміщення товарів громадянами в Україні й за кордоном, знайти механізм для їх порівняння, визначити переваги та недоліки лібералізації порядку переміщення речей громадянами і сформулювати за результатами аналізу європейської практики пропозиції щодо вдосконалення вітчизняного законодавства.

Окремі питання, пов'язані з переміщенням товарів через митний кордон, розглядали такі українські вчені й спеціалісти митної справи, як І.О. Базилук, С.Ю. Дьоміна, Б.А. Кормич, А.В. Мазур, О.С. Іванченко, В.В. Прокопенко, О.М. Тропіна, М.Г. Шульга, О.П. Федотов та інші. Проте поза увагою залишається питання обсягів товарів, що дозволяються для ввезення громадянами на митну територію України

без оподаткування. Особливої актуальності набуває це питання в умовах необхідності приведення вітчизняного законодавства у відповідність до європейських стандартів митної діяльності [1].

Виклад основного матеріалу. Упродовж останніх двох десятиліть українське митне законодавство зазнало суттєвого оновлення за рахунок імплементації норм міжнародних конвенцій і договорів із митних питань. Митний кодекс України, прийнятий у 2012 р., відповідає рекомендаціям Всесвітньої митної організації й закріплює, серед інших, такі принципи здійснення митної справи, як заохочення добросовісності, спрощення законної торгівлі, презумпція невинуватості, гласності й прозорості, додержання прав та охоронюваних законом інтересів осіб.

Виходячи саме з інтересів фізичних осіб запроваджено систему норм, що регулюють особливості пропуску та оподаткування товарів, які переміщуються (пересилаються) через митний кордон України громадянами для особистих, сімейних та інших потреб, не пов'язаних зі здійсненням підприємницької діяльності. Фізичним особам дозволяється за умови дотримання вимог законодавства з питань митної справи дозволяється переміщувати через митний кордон України будь-які товари, крім тих, що заборонені [2].

Варто враховувати, що громадяни можуть переміщувати дві категорії предметів: особисті речі й товари. Для особистих речей власник самостійно обирає форму декларування: шляхом учинення дій, усно

або, за його бажанням чи на вимогу митного органу, письмово. Такі предмети не оподатковуються митними платежами та звільняються від подання документів, що видаються іншими державними органами для здійснення митного контролю й оформлення, а також від застосування санітарно-епідеміологічного, ветеринарно-санітарного, фітосанітарного, екологічного та радіологічного контролю.

До особистих речей належать товари, нові й такі, що були в ужитку, призначені для забезпечення задоволення повсякденних потреб фізичної особи, які відповідають меті її перебування, відповідно, в Україні або за кордоном. Такі речі можуть переміщуватись через митний кордон не лише в ручній поклажі або супроводжуваному багажі, для їх увезення допускається використання несупроводжуваного багажу, міжнародних або експрес-відправлень. Особлива вимога, що характеризує особисті речі, – вони не повинні бути призначені для підприємницької діяльності, відчуження або передавання іншим особам.

На жаль, практична реалізація вказаних положень не завжди відповідає вимогам законодавства. Використовуючи надані пільги в увезенні товарів на митну територію без оподаткування, окремі громадяни намагаються ввести в оману митні органи з приводу реальної мети переміщення предметів через кордон і їх фактичного статусу. Ухилення від оподаткування в багатьох випадках стає реальною метою здійснення переміщення достатньо великих партій товарів, що ввозяться в Україну приватними особами.

Чинні правила пропуску та оподаткування товарів, які ввозяться або пересилаються громадянами на митну територію України, передбачають можливість увезення без оподаткування певної кількості товарів (за винятком підакцизних, для яких існують окремі норми переміщення). Обсяги таких неоподаткованих товарів залежать передусім від того, через який пункт пропуску прямує пасажир. Так, у випадку ввезення громадянами в ручній поклажі або супроводжуваному багажі товарів через пункти пропуску на державному кордоні, призначені для повітряного сполучення, без оподаткування можуть бути пропущені товари, сумарна фактурна вартість яких не перевищує 1 000 євро, а для товарів, що переміщуються через будь-які інші види пунктів пропуску, така вартість не повинна перевищувати 500 євро. Водночас на обидва способи ввезення товарів через митний кордон розповсюджується обмеження щодо ваги таких товарів – до 50 кг.

Якщо звернутись до попередніх періодів, цікаво буде згадати, що до 2012 р. норма ввезення товарів, що переміщувалися громадянами без оподаткування, відповідно до ст. 252 Митного кодексу України 2002 р., становила лише 200 євро [4].

Ураховуючи інфляційні процеси, що мають місце в економіці нашої держави останнім часом, і недостатні темпи зростання заробітної плати громадян, на нашу думку, варто звернути увагу на обсяги переміщуваних без оподаткування товарів через митний кордон України. Якщо брати до уваги найбільш уживані способи переміщення товарів через кордон – автомобільні та залізничні пункти пропуску, то дозволений розмір неоподаткованого переміщення предметів приблизно дорівнює річному розміру мінімальної заробітної плати нашого громадянина, а в разі переміщення авіаційним транспортом – обсяг товарів, що дозволяється безмитно перемістити на територію України, становить мінімальну заробітну плату українця за два роки.

Для порівняння вважаємо доречним звернутись до статистичної інформації з питань переміщення товарів через митний кордон у європейських країнах.

Так, наприклад, у Великобританії громадянам без сплати мита можна везти товари на суму 390 фунтів (у разі в'їзду морем або літаком) і 270 фунтів (під час подорожі наземним видом транспорту).

Німеччина дозволяє увозити товари, за винятком накладок і сплавів золота, загальною вартістю не більше ніж 175 євро. Винятком є товари, увезені наземним або водним шляхом із Польщі або Чехії: їхня вартість не повинна перевищувати суму в 125 євро.

Польське (як й італійське) законодавство дозволяє ввозити речі для особистого використання, однак їхня сумарна вартість не повинна перевищувати 175 євро на дорослу особу і 90 євро на дитину віком до 15 років.

Словаччина дозволяє ввезення на територію своєї країни товарів на суму 300 євро в разі перетину кордону суходолом або 430 євро – через митницю аеропорту.

Правила для осіб, котрі в Угорщині подорожують повітряним або іншими видами транспорту, також відрізняються: так максимальна вартість товарів, що імпортуються без сплати мита, для повітряних туристів обмежується 430 євро, в інших випадках – 300 євро, у разі переміщення товарів неповнолітніми до 15 років – 150 євро.

До Франції можна ввезти товари на суму не більше ніж 175 євро за умови наявності чеків на покупки.

№ з/п	Країна	Мінімальна зарплата	Увезення без податків (авто)	Увезення дітьми	Увезення без податків (літак)	Відношення до мін. зарплати
1	Німеччина	1473 €	175 €		175 €	11,9%
2	Франція	1456 €	175 €		175 €	12%
3	Великобританія	1379 €	400 €		500 €	30% – 36%
4	Польща	410 €	175 €	90 €	175 €	43%
5	Словаччина	380 €	300 €		430 €	79% – 113%
6	Угорщина	340 €	300 €	150 €	430 €	88% – 127%
7	Україна	50 €	500 €		1000 €	1000% – 2000%

На нашу думку, для можливого порівняння варто скористатись співвідношенням вартості неоподатковуваних товарів у разі переміщення їх громадянами до мінімальної заробітної плати в країні. Ураховуючи звітні Eurostat за 2014 р., співвідношення може бути подано у вигляді таблиці.

Отже, у більшості країн Євросоюзу обсяги товарів, що можуть переміщуватись громадянами для власних потреб без застосування до них методів тарифного регулювання, становлять розмір, що є значно меншим від розміру мінімальної заробітної плати в країні. Натомість в Україні дозволена кількість товарів, що можуть щодоби ввозитись громадянами зі звільненням від оподаткування, становить 10 мінімальних заробітних плат.

Крім того, вітчизняні митні органи не мають у своєму розпорядженні дієвих механізмів контролю за правдивістю заявленої громадянами інформації щодо використання ввезених предметів виключно для особистого призначення. Явно зловживаючи наданою пільгою, деякі мешканці прикордонних регіонів перетворили можливість безперешкодно привезти із закордонної подорожі необхідні для себе речі у спосіб протиправного збагачення. Для уникнення необхідності сплачувати митні платежі за ввезення товарів в Україну, яка настає для підприємств у разі переміщення через митний кордон предметів на суму понад 100 євро, організовуються псевдотуристичні групи громадян, які переміщують неоподатковані товари на митну територію нашої країни, виходячи з наданої можливості один раз на добу ввезти товари на 500 євро, що становить близько 12 тисяч грн. Такі саме товари, увезені офіційно фірмою, підлягають оподаткуванню митом у розмірі не менше ніж 10% вартості й податком на додану вартість. Отже, лише один транспортний засіб із 10 пасажирами за одну добу спроможний ввезти товарів на суму до 120 тис. грн та ухилитись від сплати 30 тис. грн податків.

Незважаючи на організаційне об'єднання в структурі державної фіскальної служби, низький рівень

співпраці митниць із податковими інспекціями не дає змоги сьогодні відслідковувати шахрайські оборудки, у результаті яких бюджет країни недоотримує необхідні платежі. Наші європейські колеги в таких випадках мають можливість здійснювати контроль повноти оподаткування імпортованих товарів завдяки використанню особливого маркування, що наноситься на предмети, стосовно яких завершено митне оформлення. Відсутність такого маркування на товарах, що реалізуються в роздрібній торгівлі, розцінюється як підтвердження незаконності ввезення їх на митну територію країни. Проте така практика поки що не запроваджена в Україні, а проведення заходів пост-митного аудиту не передбачено для випадків увезення товарів громадянами.

Висновки. З огляду на аналіз можна зробити висновки, що органи Державної фіскальної служби України не мають достатніх механізмів, які б забезпечили можливість перевірки відомостей про використання ввезених громадянами товарів виключно для особистих, сімейних та інших потреб, не пов'язаних зі здійсненням підприємницької діяльності.

Обсяги товарів, дозволених до переміщення громадянами через митний кордон України без оподаткування, значно перевищують аналогічні норми в країнах Євросоюзу, а їх розміри потребують суттєвого зменшення не лише з огляду на гармонізацію митного законодавства з вимогами міжнародних стандартів, а й через достатньо високий рівень економічної небезпеки від запровадження таких пільг.

На нашу думку доцільно знизити обсяги товарів, дозволених для ввезення громадянами без оподаткування, провести таке зниження у два етапи: спочатку уніфікувати вказані норми із суміжними державами – 300 євро для автомобільних та інших пунктів пропуску, 430 євро – для авіаційних, і в обох випадках установити, що діти можуть переміщувати лише половину вказаного обсягу й по вартості, і по вазі; надалі обмежити вартісний показник таких товарів у 175 євро.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2014. – № 40. – Ст. 2021.
2. Митний кодекс України від 13 березня 2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Про імплементацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 р. № 847-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/847-2014-%D1%80>.
4. Митний кодекс України від 11 липня 2002 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/92-15/page5>.